7/6365

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

1148

.../.../2005

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 30/05/2005 tarihli ve A.01.0.GNS. 0.10.00.02-11480 sayılı yazınız,
b) 13/06/2005 tarihli ve 684 sayılı yazımız.

İlgi (a) yazınız ekinde alınan ve İstanbul Milletvekili Emin Şirin tarafından Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/6365 Esas No.lu soru önergesiyle ilgili cevaba esas teşkil edecek bilgilerin derlenebilmesi için ilgi (b) yazımızla, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 99. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca bir aylık ek süre verilmesi istenilmiştir.

Söz konusu soru önergesine verilen cevap örneği iki nüsha hâlinde ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Cemil ÇİÇEK
Bakan

EK:
Soru önergesi cevabı (2 adet)

7/6365

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2005

Sayın Emin ŞİRİN
İstanbul Milletvekili
T.B.M.M.

Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/6365 Esas No.lu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin, taraf devletlerin kendi yargı yetkilerine tâbi herkese Strazburg'da yer alan uluslararası organların denetiminde temel haklar tanıyan kurucu bir anlaşma olduğu;

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ülkelerin iç hukuk düzenlerinde doğrudan uygulanabilirliğe sahip olan, mahkemeler önünde doğrudan ileri sürülebilecek bir kurallar bütünü olduğu, ayrıca ilk kez uluslararası nitelikte yargısal denetim ve güvence sistemi oluşturduğu;

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, uluslararası bir örgüt olan Avrupa Konseyi nezdinde tesis edilmiş ve Strazburg'ta faaliyet gösteren uluslararası bir mahkeme olduğu, Avrupa Konseyi bünyesinde 4 Aralık 1950 tarihinde imzalanarak 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe giren "İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)"nin, Ülkemiz tarafından 10 Mart 1954 tarihli ve 6366 sayılı "İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Kanun" ile onaylandığı, 18 Mayıs 1954 tarihinde onay belgesi verilmesi ile Sözleşmenin Türkiye açısından yürürlüğe girdiği ve iç hukukumuzun bir parçası haline geldiği;

Türkiye'nin, Bakanlar Kurulu'nun 12 Aralık 1989 tarihli ve 89/14866 sayılı kararı ile, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin zorunlu yargı yetkisini üç yıllık bir süre için kabul ettiği, son olarak da 22 Ocak 1993 tarihinde yaptığı bildirimde Mahkemenin yargı yetkisini bu tarihten itibaren üç yıllık bir süre için yeniden kabul ettiğini beyan etmişse de, 1 Kasım 1998 tarihinde 11 Nolu Protokolün yürürlüğe girmesi ile bireysel başvurunun sözleşmeci devletlerin isteğine bağlı olmaktan çıkartılması ve bireye uluslararası bir yargı mercii olan Mahkemeye doğrudan başvuru hakkı getirilmesi ile artık bu tür beyanların anlamının kalmadığı;

1961 Anayasasının 65. maddesinin son fıkrasına paralel olarak 1982 Anayasasının 90. maddesinde "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz." hükmünün yer aldığı;

22 Mayıs 2004 tarihli ve 25469 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 5170 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun"la, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 90. maddesinin son fıkrasına, "Usulüne göre yürürlüğe

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2005

konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır." cümlesinin eklendiği;

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yerleşmiş içtihadına göre; Mahkemenin kararlarının esas itibarıyla tespit edici nitelikte olduğu, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. maddesi kapsamındaki yükümlülüğünü ifa etmek için kullanacağı araçları seçmenin, Bakanlar Komitesi'nin denetimine tâbi olmak koşuluyla, ilgili devlete ait olduğu;

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararında bireyin Sözleşme ile güvence altına alınan bir hakkının ihlâl edildiği, ihlâlin failinin şikâyet edilen taraf devletin bir organı olduğu; ancak kararın, bu devletin iç hukukunda doğrudan bir sonuç doğurmadığı, ilgili devletin, ihlâle nasıl son vereceği ve eski hali nasıl tesis edeceği hususu kendi takdirine kalmış olmakla beraber, kararın uygulanması için, mutlaka gerekli değişiklik ve düzenlemeleri yapma yükümlülüğünün olduğu;

Bu bağlamda; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde, yargılamanın yenilenmesini zorunlu kılan bir düzenlemenin bulunmadığı; ancak, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin, 19 Ocak 2000 tarihli tavsiye kararında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının etkinliğinin sağlanabilmesi için, üye ülkelerin yargılamanın yenilenmesi yolunu kabul etmeleri gerektiğinin belirtildiği;

Yargılamanın yenilenmesi yolunu kabul etmenin, üye ülkelerin iç hukuklarında çözecekleri ve kapsamını da kendilerinin belirleyeceği bir konu olduğu, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf ülkelerin birçoğunun yargılamanın yenilenmesini içtihatla ya da yaptıkları yasal düzenlemelerle kabul etmiş olduğu;

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararları ışığında yeniden yargılama başvurusunda bulunma hakkının, 3 Ağustos 2002 tarihli ve 4771 sayılı Kanunla mevzuatımıza dahil edildiği; daha sonra 23 Ocak 2003 tarihinde yürürlüğe giren 4793 sayılı Kanun, ardından 4928 sayılı Kanun ve son olarak da 1 Haziran 2005 tarihinde yürülüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 311. maddesiyle "Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması"nın yargılamanın yenilenmesi nedenleri arasına alındığı; ancak söz konusu maddenin ikinci fıkrası uyarınca, bu nedenle yargılamanın yenilenmesi yoluna ancak 4 Şubat 2003 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararları ile, 4 Şubat 2003 tarihinden sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvurular üzerine verilecek kararlar hakkında gidilebileceği;

Malûmlarıdır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararında; soru önergesinde adı geçen şahsın talebi halinde yeniden yargılama hakkının tanınmasının en uygun yol olacağından bahsedildiği; ancak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararı ve Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri gereğince bu konudaki

7/6365

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2005

talebin takdirinin yetkili ve görevli mahkemeye ait olduğu Bakanlığımız kayıtlarının incelenmesinden;

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan "devlet başvuruları"nın, aleyhinde başvuruda bulunulan devletlere karşı siyasî bir mücadele içine girildiği anlamı taşıdığı, bu bağlamda, "devlet başvuruları"nın, daha ziyade hukukî yollardan hak arayışı olarak kabul edilen "bireysel başvurular"dan farklı nitelik taşıdığı; devletlerin, sorunlarını diplomatik yollardan çözmeyi tercih etme eğiliminde olduklarının gözlenmekte olduğu; bugüne kadar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapıldığı belirlenen toplam 19 "devlet başvurusu"ndan yalnız ikisinin 1990 sonrasında yapıldığı; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, siyasî niteliği ağır basan "devlet başvuruları"nda, ilgili devletlere yöneltilen iddiaların, "Avrupa ortak kamu düzeni" açısından ihlâl oluşturup oluşturmadığına baktığı; Dışişleri Bakanlığının 26/08/2005 tarihli ve 350747 sayılı yazısının incelenmesinden;

Anlaşılmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Cemil ÇİÇEK
Bakan